

Demeter Lajos – Demeter László

HÁROMSZÉKI HONVÉDEK, NEMZETŐRÖK, HONLEÁNYOK ÉS HONFIAK AZ 1848–49. ÉVI SZABADSÁGHARCBA III. ANGYALOS

Hála Istennek, hogy szolgálhattunk bármi kevés részbe is hazánknak... – olvasható az angyalosi református egyház korabeli protokollumában. Az idézett sorokat 1849. március 31-én abból az alkalomból írták be az egyház jegyzőkönyvébe, hogy Imreh Áron megyebíró az eklézsia képviselői előtt elszámolt az elmúlt 1848-as évről. Bejegyezték azt is a protokollumba, hogy 1848 decemberében a templomtoronyból *a kicsi harangot, a tudvalévő vészes hazánk körülménye esetébe, abból ágyút készítés végett, rendelés mellett, által kellett adni az álladalomnak, melyet Imreh József a[tyánkfija] vitt bé S[epsi]szentgyörgyre.* Ugyanekkor jegyzőkönyvezték azt is, hogy *a Naszód vidékére kirendelt Telepítő Bizottságnak, a [kézdi]vásárhelyi Térparancsnokság rendeletéből, az úrasztalra való egy kupás, fedeles önkannát, a T[ekintetes] K[ézdi]vásárhelyi Curátor ajándékát, a hon védelmére* ugyancsak beszolgáltatták.¹

Angyalos faluközösségének szabadságharcban való részvételéről – mint általában a háromszéki falvakéről – keveset tudunk. Az 1848. augusztus 5-i kimutatás szerint Angyalosról 33-an teljesítettek mint nemzetőrök szolgálatot.² Az akkor mintegy 610-620 lakost számláló falut, hogy hány férfi képviselte az agyagfalvi Székely Nemzeti Gyűlésen, nem tudjuk. Arról sincs tudomásunk, hányan vettek részt az Agyagfalváról kivonult székely tábor csatáiban. Csupán az említett protokollum 1849. március 31-i bejegyzéséből tudjuk, hogy angyalosi Pető Péter 3 Ft 32 krajcár adósságát az egyház azért engedte el, mert *az irt adós igen szegényül menvén el fálvánkból a múlt őszön ezen vészes világba, még nyomorultabb lehetett Erdélybe a halála,* vagyis valamelyik csatában veszett oda, avagy a táborban kitört kolerának lett áldozata.³ Az agyagfalvi Székely Nemzeti Gyűlésen Sinka József is részt vett. Ő a Fehéregyháza felé vonuló székely sereg tagja volt, de nem csata, hanem a táborozók között kitört kolera áldozata lett.

Az említett két halálos áldozaton kívül a falu hat hősi halott *vérevel áldozott a szabadságért.* Budai András közbiztos ismeretlen helyen, Forró Antal,

a 84. honvédszászlóalj hadnagya 1849-ben, feltehetően a Borgói-szorosban esett el. Az egerpataki születésű, angyalosi illetőségű Dénes József 1848. október 25-én Magyarorságnál, Csóti Antal huszonhárom éves ifjú 1849. február 4-én Barcaságon, a Szentpéter és Szászhermány közötti ütközetben *álgyügollyó által elszakasztatván,* Ürmösi József pedig 1849-ben, valamikor a szabadságharc vége felé, Piski környékén halt hősi halált. Ifjú Nagy László mindössze 16 éves volt. 1849. július 23-án a *Szemerjándnál történt csatában átlövetvén* halt meg. Holttestét hazaszállították, és másnap itt, Angyaloson temették el. A már említett Csóti Antalt, aki 1849. február 4-én a szászhermányi csatában esett el, ugyancsak hazaszállították, és szülőfaluja temetőjében hantolták el. Mindketten jeltelen sírban nyugszanak, az angyalosi temetőben.

1848. novemberének végén, mikor Háromszék a fegyveres önvédelem mellett döntött, feltételezhető, hogy a *háromszékiek táborában* Angyalosról is minden fegyvert fogható férfi jelen volt. Számuk a jelenlegi számításaink szerint mintegy 50-60 főt tehetett ki. A honvédők felerészben lehettek csak katonarendűek, mert a falunak mintegy 50%-a a provincialisták közé (széki igazgatás alá) tartozott, a jobbagyok és a zsellérek sorából került ki.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján 1849-ben az angyalosi honvédek egy része a 83. (Csóti Ferenc, Csóti István, Dánér Ferenc, Gáspár András, Román János, Imreh József, Karácson Lajos, Szörcei András), a 84. (Forró Antal), a 85. (Gödri Mihály, Gödri Miklós, Pakuts Bálint) és a 86. (Bartha András, Imreh Ábel, Kováts János, Lovász István, Lovász Sámuel, Nagy Károly) honvédszászlóaljakban küzdött végig a szabadságharcot. A 83. és a 84. honvédszászlóalj Dobay József honvéd ezredes hadosztályparancsnok irányítása alatt a beszercei hadosztályhoz tartozott, és Damaszkín György alezredes borgói különítményével a Bukovinából betörő ellenség ellen küzdött.⁴ A 85. és a 86. honvédszászlóaljak az erdélyi hadsereg brassói hadosztályához tartoztak. Parancsnokukkal, Kiss Sándor ezredessel az élen a Tömösi-szorost,

¹ AREL, nr. 17., I. sz. I/5, pag. 27.

² EGYED Ákos 2008, 96.

³ AREL, nr. 17., I. sz., I/5, pag. 28.

⁴ GYALÓKAY Jenő 1937, 20; SÜLI Attila 2005, 125; B. BAIKÓ Lajos 1874.

majd Gál Sándor parancsnoksága alatt a Székelyföldet védték.⁵

Az angyalosiak közül néhány (Ráduly András, Imreh Sándor, Imreh Zsigmond) a 24. honvéd-, Forró Pál az 5. határvéd zászlóalj kötelékébe tartozott. Az 5. határvéd zászlóalj az Ojtozi-szorost védte. Parancsnoka Hildt Ferenc őrnagy volt.⁶ A 24. honvédzászlóaljhoz tartozók, feltehetően akárcsak a Sepsiszentgyörgyön lakó kálnoki Komán György vagy Gábor Mihály, Pécsi (Grasser) Gyula őrnagy vezetése alatt harcoltak. Ahogyan azt a sepsiszentgyörgyi Gábor Mihály községi állította honvéd-nyugdíjazási folyamodványában, őrnagyuk irányításával a dévai hadosztály kötelékében a szerdahelyi, gyulafehérvári, szebeni és a Piski melletti csatákban vettek részt.⁷

A tehetősebb angyalosiak, mint például id. Bartha Sándor, Forró Károly, Kovács Lázár, Kádár István, Rácz Sándor a Kossuth-lovagok (későbbi 15. Mátyás-huszárezred), mások pedig, mint Kiss István és Kovács Zsigmond, Gábor Áron tüzei közé álltak. Imreh Ábel a szabadságharc előtt tizedesként a II. Székely határezred 7. századában szolgált. Mozgósított zászlóaljával 1848-ban a szerbek, aztán Jellačić ellen harcolt, majd, miután visszajöhetett szülőföldjére, a 86. honvédzászlóaljban Tuzson János parancsnoksága alatt harcolt az orosz–osztrák túlerővel szemben. Imreh Dénes, mint a 2. honvédzászlóalj kötelékébe tartozó őrmester, távol szülőföldjétől, a pétervárad-i ütközetben állt ellen az oroszoknak.

Gödri Miklós, Imreh Zsigmond és Lovász Sámuel többek között az 1849. július 2-i kökői csatában is részt vettek. Hármuknak jutott az a feladat, hogy szeretett tüzér őrnagyukat, a hősi halált halt Gábor Áront Demeter Sándor tüzemester vezetésével Uzombán, onnan pedig később Eresztevénybe szállítsák. Feljegyezték róluk, hogy az őket üldöző kozákokat visszafordulásra kényszerítették.⁸

A 64 felsorolásra kerülő szabadságharcos közül tizenkettő nem angyalosi születésű. Bartha Sándor Csíkszentimréről, Csóti Ferenc családja a barcasági Hosszúfaluból, Ráduly András Papolcra, Szörcei András Szörceéről származott a faluba. A környező falvakból települt be Simon József, Dénes József (Egerpatak), Gáspár András (Laborfalva), Intze József (Dálnok), Kiss István (Réty), Gödri Miklós (Étfalva), Tóth István (Zoltán) és Dombi Ferenc (Gidófalva).

Az angyalosiak közül tizenheten származtak el. A nemes angyalosi Forró család tagjai közül Elek,

a honvéd ezredes barátjánál, rétyi Antos Jánosnál Abonyban (Pest megye) húzta meg magát, és hunyt el mint agglegény. Fiútestvérei közül Ferenc és Pál Sepsibesenyőre telepedett. Halálukig ott gazdálkodtak, ott is temették el őket, akárcsak a volt honvéd őrmester Imre Dénest. Forró Eleknek a harmadik testvére, Károly Fotosmartonosra költözött. Ugyanitt talált megélhetést és lakhelyet Fadgyas József, Kovács Zsigmond és Kovács István is. Nemes angyalosi Forró András volt tizedes és községi Mándél József Gidófalvára, Mándél András Feldobolyba, Bordás József Eresztevényre telepedett át. Deák László volt honvéd őrmester Hidvégen nyert állami állást, Sebestyén Sándor százados Sepsiszentgyörgyön vállalt hivatalt, Szemerján élt, itt is hunyt el, de Alsócsernátonban temették el. Bogdán István Bölönbe került. Ide jött vissza gazdálkodni, a nagyapja birtokára, a volt honvéd hadnagy Rácz Sándor is.

Rendfokozatok szerint az angyalosiak közül a katonai ranglétrán a legmagasabbra a katonai nevelőt végzett Forró Elek ezredes jutott. Utána, mint százados, az ugyancsak katonai nevelőt végzett Sebestyén Sándor és a dálnoki születésű Intze József következik. Az előbbi 1848 előtt mint őrmester, az utóbbi végzett ügyvédként mint *gränz prokurátor* szolgált a II. Székely határezrednél. Az angyalosiak közül heten érdemeltek ki honvéd hadnagy rendfokozatot (Ferencz Mihály, Forró Antal, Forró Károly, Forró Pál, Imreh Sándor, Rácz Sándor és Szörcei András). Mint őrmester öten (Bartha András, Deák László, Ferencz János, Imreh Dénes, Imreh József), tizedesként négyen (Bartha Sándor, Forró András, Imreh Ábel és Imreh Zsigmond) harcoltak végül a szabadságharcban.

A névsor összeállításakor a községi és az altisztek esetében elsősorban Mikár Zsigmond könyvére⁹, az Ereklémúzeum háromszéki anyagára¹⁰, tisztekkel kapcsolatban Bona Gábor könyveire¹¹, a hősi halottakra vonatkozóan a *Székely Nemzet*ben közreadott névsorra¹² támaszkodtunk. A személyi és családi adatokat a sepsiszentgyörgyi levéltárban található anyakönyvek alapján gyűjtöttük egybe.¹³ Az angyalosi református egyház anyakönyveinek egyikében az 1882–1902-ben kiállított születési bizonyítványok, mint többjében az indoklás is igazolja, bebizonyosodott, hogy a volt honvédek számára készültek. A húsz bejegyzett igazolvány közül tizenöt neve Mikár Zsigmond könyvében, illetve az Ereklémúzeum anyagában is szerepelt.¹⁴ Ezek

⁵ EGYED Ákos 2004, II, 46; EGYED Ákos 2008, 227; GYALÓKAY Jenő 1923, 66.

⁶ SÜLI Attila 2005, 127, 134.

⁷ DEMETER Lajos – DEMETER László 2008, 95–96, 135.

⁸ ALBERT Ernő 1999, 116.

⁹ MIKÁR Zsigmond 1891.

¹⁰ KÁL, Fond 550.

¹¹ BONA Gábor 1988; BONA Gábor 1998–1999, I–III; BONA Gábor 2000.

¹² *Székely Nemzet*, I. évf., 170. sz., 1883. nov. 8.

¹³ SÁL, Fond 105.

¹⁴ MIKÁR Zsigmond 1891; KÁL, Fond 550.

alapján, de annál is inkább abból, hogy néhány igazolványban, mint például Bogdán István esetében, megjegyezték, hogy 1848/49-ben *közhonvéd* volt, következtettünk arra, hogy a fennmaradó öt igazol-

ványt nyerő személy (Bogdán István, Fadgyas József, Hegyi Lajos, Mándél György, Mándél József) ugyancsak szabadságharcos közvitéz volt.¹⁵

Az angyalosi szabadságharcosok névsora

BARTHA ANDRÁS – *örmester* a 86. honvédszázalójban. 1889: még élt. Az is lehetséges, hogy a Szentivánlaborfalván élő Bartha Andrással azonos, és csupán mint felkért igazoló személy szerepel az angyalosi honvédek között.

Ha igaz a feltevésünk, akkor 1829. körül született, feltehetően Laborfalván. Unit. szülők gyermeke volt.

Előbb mint tizedes a Magyarországra kirendelt 15. (II. Székely) határőrezred 4. századában szolgált. Részt vett a délvidéki szerbek, majd a Jellačić elleni harcokban. Zászlóalja hazajövetele után a 86. honvédszázalój 2. századában *örmester*.

A szabadságharc utáni évektől laborfalvi illetőségű. Neje Vas Anna (mh. 43. éves korában, 1879. máj. 19-én). 1888: honvédigazolványát Szacsván állították ki. 1890: földműves, a Rikánbelőli Hve. tagja. 1892. nov. 29.: mint volt honvéd *örmester*, nyugdíjkérelmével a belügyminisztériumhoz fordult. 1914. okt. 9-én hunyt el. Szentivánlaborfalván temették el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 251; KÁL, Fond 550, N 50/3, B 147/2; SÁL, Fond 105, nr. 555, pag. 16, 54, Fond 9, III/100 – 1892.

BARTHA SÁNDOR, id. – *tizedes* (1828–1830 körül, Csík-szentimre – 1893. febr. 28., Angyalos). Ref.

1848/49: a fegyverletételig a 15. Mátyás-huszárezredben szolgált.

1859. nov. 28.: nősült mint 31 éves özvegy. Felesége a 32 éves özv. Imreh Rákhel. 1890: földműves, kisbirtokos Angyaloson, a Rikánbelőli Hve. tagja.

KÁL, Fond 550, B 160/4; MIKÁR Zsigmond 1891, 252; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 27v–28r, nr. 42, fol. 92v–93r.

BOGDÁN ISTVÁN – *közvitéz* (1823 körül, Angyalos – ?, ?). Ref. Apja Bogdán József (mh. 1861. dec. 17-én, élete 66. évében), anyja Porodán Éva (mh. 1867. febr. 6-án, 72 éves korában).

1895. ápr. 25.: *Bölonben lakos 1848/9-évi közhonvédek Bogdán József és Porodán Éva fiának (...) tanúk bizonylata alapján keresztlevél adatott ki, honvédnegyedjéért leendő folyamodás végett.* Feltehetően ott is hunyt el, 1895 után.

SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 43v–44r, 48v–79r, nr. 42, fol. 112r.

BORDÁS JÓZSEF – *közvitéz* (1822, Angyalos – ?, ?). Ref. Apja Bordás József, anyja Bódi Jáhél (mh. 1859. aug. 27-én, élete 70. évében).

1894. júl. 8.: *angyalosi születésű, eresztvényi lakos, 1848/9. évi honvédek, Bordás József és Bánszi (alias Bódi) Jáhél fiának (...) tanúk bizonylata alapján keresztlevél adatott (...) [honvéd]nyugdíjéért leendő folyamodás végett.* 1890: eresztvényi lakos. Több mint valószínű, ott is hunyt el.

KÁL, Fond 550, H 109/22; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 41v–42r, nr. 42, fol. 111v.

†BUDAI ANDRÁS – *közvitéz* (1823 körül, Angyalos – 1848/49, ?). Ref. 1842. szept. 27.: Mandél Anna *vallomása szerint prov[ídius] Budai Andrásval elkövetett paráznságért* megét követett. Ugyanezért a bűnért Dánér Anna 1843. nov. 26-án külön, majd 1844. febr. 7-én Budai Andrásval együttlétéért közösen követtek eklezsiát. 1844. máj. 18.: megnősült, feleségül vette a 18 éves Dánér Annát, aki mh. 1845. jan. 12-én – a pap bejegyzése szerint – *nyavallyatörésben*, de leginkább gyermekágyi

lázban. Csecsemője, József másnap ugyancsak meghalt. 1845. dec. 31.: nőül vette a 17 éves *közlakos* Nagy Annát, kitől 3 gyermeke született: Rákhel I. (sz. 1846. nov. 2.) és Bénéámin (sz. 1847. okt. 2.) mint csecsemő, Ráchel II. (sz. 1849.) 5 éves korában, 1854. aug. 1-jén hunyt el.

1848/49: ismeretlen helyen halt hősi halált.

Székely Nemzet, 1883. nov. 8. ; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 34v, 67v, 69r, 73v, 78v, 80r, 86v, 97r–v.

BUDAI (alias BALOG) ANTAL – *közvitéz* (1832 körül, Fotos – 1906. dec. 29., Angyalos). Ref.

1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően azonos a 27 éves korában, 1861. dec. 31-én nősülő zsellér Budai Antallal, aki az ugyancsak zsellér, 28 éves özv. Bordás Ágnes vette nőül. Felesége mh. 1915. szept. 16-án, élete 81. évében.

MIKÁR Zsigmond 1891, 254; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 30v–31r; AREL, akv. III, r. 3, 11.

†CSÓTI ANTAL – *közvitéz* (ker. 1827. aug. 17., Angyalos? – 1849. febr. 4., Szentpéter). Róm. kat. Apja gyalog katona Csoti István (sz. 1796 körül), anyja Ráduly Éva (sz. 1802 körül). A szülők esküdtek 1824. febr. 26-án. 1833. febr. 19.: a család két gyermekkel, Sárával és Antallal átállt a ref. vallásra.

1849: nőtlen. *Februárius 4-én Csóti Antal 23 éves a táborban az álgügölyő által elszakasztatván megholt és ezen hó 6-án el is temettetett* Angyaloson.

Apja mh. 1851. nov. 3-án, 65 éves korában. Anyja 1852. jún. 22-én hozzáment idősebb özv. Imreh Józsefhez, kitől 1853. dec. 23-án elvált. Másodszor 1855. febr. 20-án férjhez ment étfalvi özv. Kövér Dávidhoz.

Székely Nemzet, 1883. nov. 8. ; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 7v, 70r, 87r, 89v, 105r, nr. 553, fol. 20v–21r, 67v–68r.

CSÓTI FERENC – *közvitéz* (1822 körül, Hosszúfalu – 1907. szept. 7., Angyalos). Ref. 1847 körül nősült. Neje: Kész Juliánna (mh. 1856. aug. 12-én, élete 29. évében).

1849: a fegyverletételig a 83. honvédszázalójban szolgált.

Első feleségétől 3 gyermeke született. Ferenc és Antal 1850. febr. 24-én (utóbbi mh. *égés következtében* 1851. aug. 22-én), Ágnes 1852. nov. 23-án (1876. jan. 11-én férjhez ment Bakk Ferenc kisbirtokoshoz).

1850: zsellér Angyaloson. Másodszor nősült 1856. szept. 8-án, felesége bodoki Nagy Judit (mh. 1867. jan. 20-án, élete 35. évében). Harmadszor 1867. jún. 18-án bodoki Nagy Mária *megegett személyt* vette nőül. 1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelőli Hve. tagja. 1891. jan. 12.: anyakönyv hiányában tanúkkal bizonyította, hogy 1822-ben született. Harmadik felesége 65 éves korában, 1902. máj. 15-én hunyt el.

1907: 84 éves korában halt meg, Angyaloson.

KÁL, Fond 550, C 74/4, MIKÁR Zsigmond 1891, 257; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 38r, 41r, 72r, 75r, 92r, nr. 41, fol. 34v–35r, 38v–39r, 47v–48r, 106v–107r, nr. 42, fol. 111r, AREL, akv. III, 4.

CSÓTI ISTVÁN – *közvitéz* (1831 körül, Angyalos – ?, ?). Róm. kat. 1847. ápr. 2.: átállt a ref. vallásra. Nőtlen. Feltehetően a gyalog katona Csoti család leszármazottja.

1849: a 83. honvédszázalójban szolgált.

¹⁵ SÁL, Fond 105, nr. 42.

1863: zsellér. 1863. nov. 8.: mint 32 éves *ifjú legény*, feleségül vette a 22. éves Máté Máriát. 1868: kisbirtokos, *földész*. Feleségétől 8 gyermeke született: István (sz. 1866. dec. 9.), Imre (sz. 1868. júl. 1.), Mária (sz. 1870. aug. 4.), Antal (sz. 1872. szept. 29.), Sándor (1874. dec. 1. – 1884. febr. 7.), Ferenc I. (1879. ápr. 26. – 1879. máj. 6.), Ferenc II. (1880. jún. 12. – 1881. jan. 23.), Ferenc III. (sz. 1883. márc. 8.). 1889: Angyaloson élt. Feltehetően 1903 után hunyt el.

KÁL, Fond 550, G 41/4; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 10v–11r, 12v–13r, 15v–16r, 18v–19r, 21v–22r, 107r, nr. 41, fol. 34v–35r, nr. 42, fol. 1v–2r, 3v–4r, 9v–10r, 68v–69r, 72v–73r, 77v–78r, nr. 553, fol. 8r.

CSÓTI JÓZSEF – *közvitéz* (1817 körül, Angyalos – 1900. jan. 30., Angyalos). Róm. kat. Apja Csoti István gyalog katoná, anyja Kóré Rákhel. 1846. szept. 9.: mint *ifjú legény* áttállt a ref. vallásra. Feltehetően ebben az időben vette el Jancsó Zsuzsannát.

1848/49-ben mint *közvitéz* szolgált.

1853. máj. 12-én feleségétől elvált, utóbbi 1855. jan. 28-án, 36 éves korában hunyt el. 1855: zsellér Angyaloson. 1855. ápr. 14.: mint *volt gyalog katoná* nősült másodikszor, felesége sepsimartonosi Csíki Anna *megesett személy*.

1889. febr. 26.: anyakönyv hiányában tanúk bizonyították, hogy 1817-ben született, Angyaloson. 1890: napszámos, a Rikánbelői Hve. tagja. 1900: szegénységben élt, a község előjárósága a saját költségén temettette el. Halálakor az anyakönyvbe 82 évesnek írták.

MIKÁR Zsigmond 1891, 257; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 74r, 90r, 105r, 107r, nr. 42, fol. 101v–102r, 110v, nr. 553, fol. 8r.

DANCS FERENC – *közvitéz* 1890: földműves Angyaloson, a Rikánbelői Hve. tagja. Feltehetően 1903 után hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 258.

DÁNÉR FERENC – *közvitéz* (ker. 1830. jan. 12., Angyalos – 1905. szept. 3., Angyalos). Ref. Apja providus (jobbágy részen lévő) Dánér Mózes (mh. 1865. jún. 20-án, 78 éves korában). Anyja Kotsis Anna. 1848. jan. 17.: anyja mh. élete 56(!) évében. 1848. febr. 14. apja, 62 évesen elvette a 40 éves Szöcs Mária *megesett személyt*.

1848/49: fegyverletételig a 83. honvédszászlóaljban szolgált.

A fegyverletétel után besorozták a cs. kir. hadseregbe. 1856. okt. 15.: nősült mint 26 éves *cs. kir. katonai szolgálatban lévő, felszabadult ifjú legény*. Felesége a 27 éves özv. Gáspár Ferencné Bodi Anna (mh. 1912. aug. 1-jén, élete 84. évében). Gyermekeik telenek voltak. 1889: Angyaloson élt. Itt is hunyt el, mint birtokos.

KÁL, Fond 550, D 11/3; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 3r, 69r, 82v, 91v, 92v; AREL, akv. III, 2, 9.

DEÁK LÁSZLÓ – *örmester* (1820 körül, Angyalos – 1896. febr. 1., Hidvég). Ref. Apja id. Deák László székely nemes. Anyja Salamon Rózália (mh. 1885. ápr. 23-án, élete 86. évében). Testvérei: Klára (1829 – 1853. márc. 16.), Farkas (1896-ban még élt), Károly (sz. 1830. ápr. 6.), Karolina (sz. 1830. ápr. 6.), Sándor (1834. júl. 7. – 1857. júl. 26.), Rózália (1836. okt. 31. – 1866. jún. 7.) és Zsuzsánna (sz. 1836. okt. 31.).

1865: Hidvég község jegyzője. 1875: felesége Álgya Róza, kitől egy lánya, Ilona született. 1887. febr. 12.: Hidvégen lakott. Anyakönyv hiányában, leendő honvédnagydjára folyósítása érdekében, Angyaloson élők tanúsítása alapján születési igazolást nyert. 1890: körjegyző, hidvégi lakos, a Rikánbelői Hve. tagja.

MIKÁR Zsigmond 1891, 251; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 3v, 10r, 15r, 73r, 76r, nr. 41, fol. 46v–47r, nr. 42, fol. 79v–80r, 110r; SZNM, Gyj. tgy.

†**DÉNES JÓZSEF**, *egerpatoki* – *közvitéz* (1820. máj. 22., Egerpatok – 1848. okt. 25., Magyarásros). Ref. Apja Diénes

János székely huszár, anyja Tóth Anna. 1839. febr. 9.: megnősült mint 20 éves *ifjú legény*. Felesége angyalosi Imreh József gyalog katoná lánya, Imreh Éva, kitől két gyermeke született: Lajos (1845. júl. 31. – 1861. ápr. 9.) és Barabás (sz. 1843. jún. 10.).

1848: részt vett az agyagfalvi Székely Nemzeti gyűlésen és a székely tábor kivonulásában. Egerpatoki Ütő Gáborral együtt Magyarásrosnál esett el.

Felesége 1858. jan. 26-án a 30 éves nőtlen nemes Forró Andrásához ment férjhez.

Székely Nemzet, 1883. nov. 8.; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 28v, 31v, 55r, 94r, nr. 43, fol. 11r, nr. 44, fol. 61r.

DOMBI FERENC – *közvitéz* (1822 körül, Gidófalva – 1907. márc. 4., Angyalos). Ref. 1890: földműves Angyaloson, a Rikánbelői Hve. tagja.

Feltehetően azonos a 23. éves korában 1845. febr. 4-én nősülő Dombi Ferenc providussal (jobbágy részen lévő). Felesége, Dánér Mária (mh. 1903. júl. 28-án, élete 81. évében) hét gyermeknek adott életet. A felnőttkort Ágnes (sz. 1847. jan. 9.), István (1853. jan. 2.), Ferenc (1855. máj. 4.) és Anna (1857. szept. 25.) érte meg. Bálint (1846. márc. 8. – 1850. szept. 19.) és József (1866. nov. 19. – 1869. jan. 21.) mint gyermek, Rózália (1850. ápr. 25. – 1850. ápr. 28) mint csecsemő hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 258; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 31r, 33v, 38r, 41v, 44v, 47v, 71v–72r, 79v, nr. 41, 9v–10r, 50v–51r; nr. 42, fol. 107v–108r, AREL, akv. III, 3.

FADGYAS JÓZSEF – *közvitéz* (1825, Angyalos – ?, ?). Ref. Apja Fadgyas József gyalog katoná, anyja providus (jobbágy részen lévő) Mándél Mária (mh. 1854. júl. 11-én, élete 50. évében). Testvére, Bálint 1829. febr. 17-én született.

1893. szept. 20.: anyakönyv hiányában tanúk bizonyították, hogy Angyaloson született 1825-ben. [*Honvédnyugdíjazásért leendő folyamodás végett* anyakönyvi igazolást kapott. Feltehetően 1893 után hunyt el, Fotos-Martonoson.

SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 2v, 73v, nr. 42, fol. 111v.

FERENCZ JÁNOS – *örmester* (1817 körül, Angyalos? – 1879. febr. 11., Angyalos). Ref. Felesége gidófalvi születésű Bányai Klára (mh. 1916. okt. 3-án, 89. éves korában). Feltehetően már 1848 előtt megnősült.

1849. március 31.: az angyalosi *Iskola-pénzből*, melyet az egyházközségtől kölcsönözött, felesége, amíg *táborba léte alkalmával* nem volt otthon, 3 Ft 7 krajcárt megadott az egyháznak.

1850 januárjában már otthon volt, az *Iskola-pénzből* kamatra újabb 37 Ft-ot vett fel. Az anyakönyvek szerint 3 lánya született, Beta (sz. 1855. okt. 9.), Ágnes (sz. 1862. máj. 13.), Anna (sz. 1865. márc. 19.) és egy fia, Mózes (sz. 1858. máj. 16.). 1862: kisbirtokos Angyaloson. Itt is hunyt el, 62 éves korában.

AREL, nr. 17, pag. 28, 37, akv. III, r. 13; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 45r, nr. 41, fol. 4v–5r, 7v–8r, nr. 42, fol. 68v–69r.

FERENCZ MIHÁLY, *gidófalvi* – *hadnagy* (1827. dec. 22., Angyalos – 1914. febr. 12., Angyalos). Ref. Apja Ferencz László. Felesége köröspataki Bedő József (1807–1876) és András Rebeka (1811–1900) lánya, Rózália (1838–1914).

A kiegyezés előtti évektől gazdatiszt. A rendelkezésünkre álló adatok és az anyakönyvek szerint öt gyermeke született. Lujza (1861 – 1874. máj. 19.), József (1866 – 1874. jún. 13.) és Mihály (1874 – 1878. júl. 5.) gyermekként hunyt el. Legkisebb fia, Antal 1876. ápr. 8-án született. A legnagyobb, Gyula (1859–1930) gadatiszt lett, kétszer nősült. Első felesége Bakcsi Ágnes, a második Bakcsi Irma volt.

Angyaloson halt meg, élete 87. évében. Ugyanitt temették el, 1914. febr. 14-én. Az újság híradása szerint honvéd főhadnagy volt.

A róla és kisleányáról, Gyuláról 1862-ben készített rajz fotokópiaja a SzNM néprajzi osztályán található.

Székely Nemzet, XXXII. évf., 17. sz., 1914. febr. 14.; *SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 19v–20r, 22v–23r, 57v–58r, 64v–65r, Fond 405, nr. 1, fol. 31, 83; AREL, akv. III, 10, nr. 17, l. sz. 1/5, pag. 259, 269.*

FORRÓ ANDRÁS, angyalosi – tizedes (1825 körül, Angyalos – 1894. aug. 10., Gidófalva). Ref. Székely nemes. Apja Forró Dávid, anyja Barabás Krisztina (mh. 1853. márc. 22-én, élete 53. évében).

A szabadságharc végéig a 11. Székely huszárezredben szolgált.

1858. jan. 26.: 30 éves, feleségül vette a hősi halált halt egerpataki Dénes István feleségét, Imreh Évát (mh. 1884. dec. 11-én, élete 66. évében). 1885. febr. 21.: második felesége gidófalvi Székely Juliánna, hajadon. 1890: földműves, a Rikánbelőli Hve. tagja. 1890. dec. 23.: anyakönyv hiányában tanúk bizonyították, hogy Angyaloson született, 1825-ben. Honvéd-nyugdíjazásért leendő folyamodás végett anyakönyvi igazolást kapott. Élete végén Gidófalván, felesége birtokán élt, ott is temették el.

KÁL, Fond 550, E–Pa, sz. n.; MIKÁR Zsigmond 1891, 252; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 73r, 94v, nr. 42, fol. 78v–79r, 110v, 115r, nr. 347, fol. 179v–180r.

†**FORRÓ ANTAL** – hadnagy a 84. honvédszázalójban. Hősi halált halt ismeretlen helyen. Adatok hiányában csak feltételezhető, hogy az angyalosi zsellér Forró család szülötte, és Forró Károly honvéd testvére.

Székely Nemzet, 1883. nov. 8.; *BONA Gábor 1998–1999, I, 414.*

FORRÓ ELEK, angyalosi – ezredes (1813. ápr. 7., Angyalos – 1893. jan. 25., Abony, Pest vm.). Apja Forró Ádám székely nemes, birtokos. Anyja Jakab Borbála. Ref. A kézdivásárhelyi katonai nevelőintézetben végzett. 1830: hadfi a 39. gyalogezrednél. 1833: nemesi testőr. 1833: főhadnagy. 1844: alszázados a 11. Székely huszárezredben. Nőtlen.

Ezrede háromszéki osztályával 1848 nyarán a szerb felkelők ellen harcolt a Délvidéken. Szept. 26.: századkapitány. Okt. 23.: honvédszázados, az erdélyi honvédsereg szervezésével megbízott Baldacci tábornok karsége Kolozsvárott. Dec. 30. (20.): vezérkari őrnagy, Bem tábornok hadművelési irodájának vezetője. 1849. jan. végétől alezredes, a marosvásárhelyi katonai kerület parancsnoka. Ápr. 18.: ezredes (Bem nevezte ki), a hátszegi és a román bánási határőr-kerület területén lévő csapatok, a *dévai hadosztály* parancsnoka. Máj. 19. (ápr. 8.): 3. osztályú katonai érdemjellel tüntették ki. Máj. 27.: másfél havi ostrom után megadásra kényszerítette Déva várát. Június elején Bem parancsára a dévai hadosztály élén hadjáratot indított az Erdélyi Szigethegyesség román felkelői ellen, mely sikertelenül végződött. Jún. 5.: Halmágnál lösebet kapott. Sebesült lábát haláláig fájnlalta. Júl. közepén csapatainak nagy részét Bem a Székelyföldre rendelte. Részt vett a piski csatában. Aug. 5.: Nagyszébenben csatlakozott Bem seregének főoszlopához. Az itt elszenvedett döntő vereség után aug. 18-án, Dévánál tette le a fegyvert.

1849. nov. 8., ill. 17.: Aradon 6 év várfogságra ítélték. 1851. február végén kegyelmet kapott, Olmützből szabadult. 1867: Kolozsvárott lakott, a Kolozs megyei Hve.-nek volt a tagja. 1890: a Rikánbelőli Hve. tagja, melynek nyilvántartása szerint a szabadságharc alatt a katonai érdemjellel 2. osztályával is kitüntették. Haláláig rétyi Antos János vendégeként Abonyban élt. Sohasem nősült meg. A még élő testvére, angyalosi Forró Pálra és az elhalálozott öt testvére (Forró Ferenc, Forró Károly, Fekete Jánosné Forró Karolina, Bereczky Ferencné Forró Mária és Losonczy Ferencné Forró Erzsébet) örököseire jelentős pénzszeget hagyott, ugyanis visszavonultan élt, és 500 Ft-os honvédnyugdíjából és a szállásadójától, rétyi Antos Jánosné báró Radák Katától kapott évi 600 Ft-jából jóformán semmit nem költött el. Sírja az abonyi (Pest megye) temetőben van.

BONA Gábor 1999/4, V; BONA Gábor 2000, 335–336; GRACZA György 1894–1898, V, 966; Háromszék, 1999. nov. 6.; Honv. segélyalap, 3463/1868; IRÁNYI Dániel – CHASSIN, Charles-Louis 1989, II, 336, 339; KÖVÁRI László 1854, 88; KÖVÁRI László 1861, 230–232; MIKÁR Zsigmond 1869, 57; MIKÁR Zsigmond 1891, 249; NAGY Sándor 1896, 113–114, LVI; NAGY Iván 1858, 223; OREUSZ, Ivan Ivanovics 2002, 292–293, 306; PÁLMAJ József 1901, 165; Történelmi Lapok, 1892, melléklet/5, 1893/4, 27–28, 31, 1893/5, 37–38, 1893/23, 224, 1894/19, 165–167; Székely Nemzet, 1893. jan. 30., febr. 11, 18., SZNM. Gyj. tgy.

FORRÓ FERENC, angyalosi – közsítész (?) (1808 körül, Angyalos – 1889. jan. 18., Sepsibesenyő). Ref. Forró Ádám székely nemes és Jakab Borbála legnagyobb fia. Testvér Forró Elek honvéd ezredessel, Forró Károly és Forró Pál honvéd hadnagyokkal. Nősült 1840 körül. Felesége besenyői Babos Karolina (róm. kat. vallású, mh. 1898. dec. 19-én, élete 75., házassága 50., özvegye 9. évében, Sepsibesenyőn).

1848: részt vett Háromszék önvédelmi harcában.

A testvérek közül Elek után ő vitte a legtöbbször. Egy időben Háromszék vármegye alispánja és királyi tanácsos volt. Gyermekei: Béla, Berta és Móric. Béla mint háromszéki pénztári ellenőr mh. 1893. aug. 22-én, élete 53. évében, Bepsibesenyőn. Berta (1842 – 1930. nov. 23., Dálnok) Gaál Zsigmond (1821–1889) dálnoki földbirtokoshoz ment férjhez. Móric dálnoki Hadnagy Bertát vette nőül.

Történelmi Lapok, 1896/11, 108; SZNM, Gyj. tgy.

FORRÓ KÁROLY, angyalosi – hadnagy (1822 körül, Angyalos – 1881. ápr. 6., Sepsimartonos). Forró Ádám székely nemes és Jakab Borbála fia. Testvér Forró Elek honvéd ezredessel, Forró Pál hadnaggal és Forró Ferenc honvéddel. Ref., gazdálkodó. Nőtlen.

A szabadságharcban a 15. Mátyás-huszárezredben szolgált. Előbb őrmester, majd 1849. ápr. 20-tól (1-jétől) – hadnagy ezredénél az erdélyi hadszíntéren (Bem nevezte ki).

1851: besorozták a 6. gyalogezredhez. Közben 1854. nov. 18-án nőül vette az Aldobolyban lakó nemes Balogh Zsófia hajadont. 1859: a 2. gyalogezredtől szerelt le. 1867: földműves Sepsimartonoson, nős, 4 gyermek (Berta, Anna, Kálmán és Károly) apja, a Rikánbelőli Hve. tagja. Felesége elhunyt élete 61. évében, 1894. nov. 11-én, Sepsimartonoson (ma Fotos-Martonos).

BONA Gábor 1998–1999, I, 414; Honv. segélyalap, 3463/1868; NAGY Sándor 1896, 114; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 88v; SZNM, Gyj. tgy.

FORRÓ KÁROLY – közsítész (1824 körül, Angyalos – 1899. febr. 10., Angyalos). Ref. Apja providus (jobbágyrészen lévő) Forró Antal mh. 1867. márc. 12-én, 64. évében. Anyja Kovács Borbála (mh. 1863. szept. 29-én, 56. éves korában). Testvér volt Forró Rebekával (ker. 1833. márc. 23-án), Rákhellel (1835. okt. 13. – 1837. febr. 12.), Ferencel (sz. 1837. nov. 21.) és Klárával (sz. 1840. márc. 12.). Adatok hiányában csak feltételezhető, hogy a hősi halált halt Forró Antal honvéd hadnaggal is testvér volt.

1851. máj. 28.: mint 29(!) éves ifjú legény feleségül szándékozta venni özv. Fábán Mária. 1861. szept. 16.: zsellér, 36. éves, nőül vette özv. Kádár Mária. (mh. 1885. márc. 17-én, élete 64. évében), kitől egy lánya, Anna született (sz. 1866. aug. 18-án). 1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelőli Hve. tagja. 1895. jan. 8.: az 1848/9. évi közhonvédek, Forró Antal és Kovács Borbála fiának (...) tanúk bizonyítása alapján keresztlevéllel adatott ki [honvéd]nyugdíjért leendő folyamodás végett.

MIKÁR Zsigmond 1891, 260; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 7v, 12r, 17v, 22v, 61r, 85v, nr. 41, fol. 9v–10r, 29v–30r, 49v–50r, 45v–46r, nr. 42, fol. 80v–81r, 99v–100r, 111v.

FORRÓ PÁL, *angyalosi* – *hadnagy* (1819. körül, Angyalos – 1914. jan. 28., Sepsibesenő). Ref. Apja Forró Ádám (mh. 1857. márc. 5-én, 76 éves korában) székely nemes. Anyja Jakab Borbála (1787 körül – 1875. jún. 30.). Testvér Forró Elek honvéd ezredessel, Forró Károly hadnaggyal és Forró Ferencel.

1849: hadnagy az 5. határvédzászlóaljban. A Hadügyminisztérium nevezte ki.

Nősült 1855. júl. 31-én. Az özvegyen maradt Forró Annát (mh. 1903. febr. 3-án, 82. éves korában) vette el, kinek húga, Amália (1828–1897) dálnoki Hadnagy József (1825–1894) honvéd huszárhadnagyhoz ment férjhez. 1867: földműves, nős, egy gyermek apja. Mindössze két gyermekük született: Vilma (1856. máj. 18. – 1871. júl. 20.) és Benedek (1858. márc. 18. – 1865. dec. 9.). Idős korában Sepsibesenőn, testvére, Forró Ferenc (1808–1889) királyi tanácsos, Háromszék vármegye alispánjának leszármazottainál (Forró Zoltánnál) lakott. Ott is halt meg, 96 éves korában. Angyaloson temették el.

BONA Gábor 1998–1999, I, 415; Honv. segélyalap, 3463/1868; SÁL, Fond 105, nr. 110, fol. 168v–169r, nr. 40, fol. 75v, 91r, nr. 41, fol. 46r, 47v–48v, 53v–54r, 59v–60r, nr. 42, fol. 108v–109r; Székely Nemzet, 1903. febr. 6., febr. 20., 1914. jan. 29.; SZNM, Gyj. tgy.

GÁSPÁR ANDRÁS – *közüvitéz* (1820–1830 körül, Laborfalva – 1912. szeptember 7., Angyalos). Ref. Apja Gáspár Ferenc (mh. 1878. júl. 19-én, 78 éves korában), anyja Ráduly Mária.

1849: a szabadságharc végéig a 83. honvédszászlóaljnál szolgált.

1859. jan. 12.: törvényen kívül Kádár Mária zsellérlánytól egy lánya született, Rákhel. 1860. okt. 9.: zsellér, 30(!) éves, nőül vette a 26 éves özv. Dánér Rózáliát (mh. 1914. márc. 9-én, élete 78. évében), kitől öt gyermeke született: Áron (sz. 1860. okt. 11-én), Rózália (sz. 1863. febr. 27-én), András (1866. dec. 19. – 1870. okt. 24.), Dénes (1869. okt. 8. – 1876. nov. 24.) és Juliánna (1873 – 1876. okt. 17.). 1890: napszámos, a Rikánbelőli Hve. tagja, Angyaloson élt. 1891. jan. 19.: mint 1848/49. évi közhonvédnek, hogy honvédnnyugdíjért folyamodhasson, tanúk bizonyítása alapján keresztlevelet állítottak ki. Anyakönyv hiányában tanúkkal bizonyították, hogy 1825-ben született, és 66 éves.

KÁL, Fond 550, G 41/4; MIKÁR Zsigmond 1891, 260; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 1v–3r, 5v–6r, 9v–10r, 13v–14r, 28v–29r, 51v–52r, 59v–60r, 64v–65r, nr. 42, fol. 111r; AREL, akv. III, 9, 11.

GÖDRI MIHÁLY – *közüvitéz* 1849: a 85. honvédszászlóaljnál szolgált. 1889: Angyaloson élt. Feltehetően itt is hunyt el, 1903 után.

KÁL, Fond 550, P 5/4.

GÖDRI MIKLÓS – *közüvitéz* (1827 körül, Étfalva – 1895. okt. 16., Angyalos). Ref.

1849: a fegyverletételig a 85. honvédszászlóaljban szolgált. 1849. júl. 2.: részt vett a kökösi csatában. Falusfeleivel, Imreh Zsigmonddal és Lovász Sámuellel szállították a frontvonalból vissza Uzonba a hósi halált halt Gábor Áron holttestét. Hősiesen küzdöttek, visszatérésre kényszerítették az őket üldöző kozákokat.

1855: zsellér, *ifjú legény*. 1855. febr. 22.: feleségül vette a 21. éves angyalosi Sinka Annát (mh. 1913. nov. 6-én, élete 81. évében). Két gyermekük született: László (1856. márc. 20. – 1889. febr. 1.) és Rebeka (1869. máj. 15. – 1870. nov. 29.) 1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelőli Hve. tagja. Haláláig honvédnnyugdíjat élvezett.

ALBERT Ernő 1999, 116; KÁL, Fond 550, G 94/4; MIKÁR Zsigmond 1891, 260; SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 95v–96r; AREL, akv. III, 10.

HEGYI LAJOS – *közüvitéz* (1818 körül, Angyalos – ?, ?). Ref. Apja gyalog katona Hegyi József (mh. 1843. aug. 19-én,

élete 60. évében). Anyja Bójte Rebeka, mh. 1852. nov. 12-én, 75 éves korában. Nősült 1847. nov. 9-én. Felesége Nagy Ágnes (mh. 1901. ápr. 25-én, élete 78. évében). Gyermekeik: Lajos (sz. 1847. dec. 23-án), Ágnes I. (1845 – 1849. nov. 12.), Ágnes II. (sz. 1849. nov. 12-én), Rákhel (sz. 1852. jún. 12-én), Mária (1854. szept. 16. – 1857. dec. 29.), József (sz. 1856. szept. 26-án), András (1858. jan. 15. – 1870. okt. 28.), Pál (sz. 1859. dec. 22-én), Mózes (sz. 1862. nov. 9-én) és Ferenc (1870. febr. 20. – 1871. okt. 1.).

1902. febr. 1.: hogy honvédnnyugdíjat élvezhessen, anyakönyv hiányában *tanúk bizonylata alapján keresztlevelet adatott ki*, akik szerint 84. éves, így hát ő is az 1818. évben kellett születessen. Feltehetően 1902 után hunyt el.

SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 35r, 37v, 41r, 44r, 46r, 48r, 67r, 70v, 73r, 76r, 82v, nr. 41, fol. 2v–3r, 4v–5r, 14v–15r, 51v–53r, nr. 42, fol. 103v–104r, 113r.

IMREH ÁBEL – *tizedes* (1819 körül, Angyalos – ?, ?): Ref. 1848 előtt a 15. (II. Székely) határvérezred 7. századában szolgált mint tizedes. 1847. okt. 19.: mint 28 éves nemes székely gyalog katona, ifjú legény vette nőül az ugyancsak gyalog katona családból való 18 éves angyalosi Imreh Borbált. Hét gyermekük született: Pál (sz. 1849. febr. 6-án), Albert (sz. 1851. máj. 16-án), Gyula (sz. 1853. szept. 3-án), Sándor (sz. 1855. okt. 6-án), Vince (sz. 1858. jún. 10-én), Balázs (1860. aug. 30. – 1862. márc. 10.) és Ábel (1862. dec. 14. – 1878. szept. 26.).

1848: ezrede kötelékében részt vett a szerbek, majd a Jellačić elleni harcokban. 1849: a nagyszabados csatában a *balfarcsonjtját egy golyó annyira megsértette*, hogy két hónapig súlyos betegen feküdt. Felgyógyulása után a 86. honvédszászlóalj tizedesként harcolt tovább a fegyverletételig.

1865. aug. 4.: elhunyt felesége, Imreh Borbála 36 éves korában. Hamarosan újránősült. Második felesége sepsimartonosi Csulak Erzsébet, kitől három gyermeke született: Ágnes (1868. márc. 27. – 1869. szept. 6.), Lotti (sz. 1870. ápr. 10-én) és Dénes (1872. júl. 20. – 1873. okt. 17.). 1887. szept. 20.: hogy honvédnnyugdíjat élvezhessen, anyakönyv hiányában tanúk bizonyítása alapján állították ki a keresztlevelet, és igazolták, hogy 1817-ben(!) született, vagyis hetven éves. 1890: napszámos, a Rikánbelőli Hve. tagja. 1890. febr. 25.: elhunyt második felesége, Csulak Erzsébet 48 éves korában. 1893. dec. 15.: a III/21960. számmal iktatott, Háromszék alispánjához terjesztett folyamodványával kérte a budapesti Honvédmeházba való felvételét. 1894. febr. 6.: a Honvédmeház felügyelő bizottsága 572 sz. átiratában a kérelmező honvédigazolványát kérte, mert az Országos Honvédségélyező Egl.-nél nem találták. 1894. márc.: az átiratot továbbították a kérelmezőnek, hogy honvédigazolványát küldje be az alispáni hivatalhoz. 1894. júl. 3.: 75 éves özvegy, feleségül vette a 61 éves özv. Kölcze Borbált. Több mint valószínű, végül bekerült a Honvédmeházba, mert az angyalosi egyház anyakönyvében, hogy szülőfalujában hunyt volna el, neve nem található.

KÁL, Fond 550, I 40/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 253; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 36r, 40r, 42v, 45r, 48v, 79r, 82r–v, nr. 41, fol. 2v–3r, 5v–6r, 11v–12r, 14v–15r, 17v–18r, 45v–46r, nr. 42, fol. 63v–64r, 87v–88r, 110r; Fond 9, 482. doboz, III/228 – 1893, fol. 1, 559. doboz, III/52 – 1894, fol. 1.

IMRE DÉNES – *örrmester* (1824 körül, Angyalos – 1902. márc. 27., Besenyő). Ref. Apja Imreh Lajos. Anyja Ferencz Zsuzsánna.

1849: a 2. honvédszászlóaljban szolgált. Részt vett az oroszok elleni péterváradai ütközetben.

1892: Angyaloson élt. 1892. aug. 16.: *angyalosi születésű, besenyői lakos, [kinek] keresztlevelet adatott (...) tanúk bizonylata alapján, [akik] (...) hit alatt vallják, hogy Imreh Dénes, Imreh Lajos és Ferencz Zsuzsánna fia, az 1824-ik évben született és így*

jelenben 68 éves. 1902: szabómester. Halálakor már özvegy, 74(!) évesnek tudták.

KÁL, *Fond 550, I 37/1; MIKÁR Zsigmond 1891, 261; SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 112v.*

IMREH GYÖRGY – *közüvitéz* (1829. márc. 15., Angyalos – 1896. okt. 20., Angyalos). Ref. Apja ifjabb Imre József gyalog katona, anyja providus (jobbágy rendhez tartozó) Nagy Anna. Testvér Imreh Zsigmond honvéd tizedessel.

1890: napszámos, a Rikánbelői Hve. tagja, Angyaloson lakott. Itt is hunyt el mint napszámos, élete 67. évében.

KÁL, *Fond 550, K 24/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 251; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 2v, nr. 42, fol. 96v–97r.*

IMREH JÓZSEF – *örmeister* Feltehetően azonos idősebb Imreh József gyalog katona és Szász Éva 1829. május 28-án keresztelt gyermekével.

1848/49-ben a csaták egyikében megsebesülhetett, avagy mint a császári seregbe sorozott katona szolgálati ideje alatt sebesült meg. Feltehetően ez abból, hogy idős korában a Haynau-alaphoz sordult segélyért.

1858. máj. 31.: nősült mint cs. kir. katona, 29 éves korában. Felesége nemes Deák Karolina 28 éves hajadon. 1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelői Hve. tagja. 1892. május 11.: a honvédelmi minisztérium 25258. sz. átiratában értesítette Háromszék vm. *közönségét*, hogy a kérelmező Imreh József *báró Haynau-féle III-ik osztályában alapítványi hely jótéteményében az üresedéshez képest és a megállapított sorrend szerint annak idejében leendő részesítése végett előjegyzésbe vétetett*. Feltehetően ő az, aki élete 89. évében, 1918. október 26-án hunyt el, Angyaloson.

MIKÁR Zsigmond 1891, 251; SÁL, *Fond 105, nr. 40, fol. 2v, 94r, 95v, Fond 9, III/26 – 1891, fol. 16, AREL, akv. III, 14.*

IMREH JÓZSEF – *közüvitéz*. A 83. honvédszászlóaljban harcolt, ahonnan mint önkéntes tüzér Magyarországra ment. 1849. júl.: Mehádiafürdőn volt gyógykezelésen. Hamarosan felépült, és a fegyverletételig szolgált.

Feltehetően azonos azzal az Imreh Józseffel, kinek felesége Török Polixéna volt (mh. 1894. ápr. 19-én, élete 53. évében), kitől egy lánya Beatrix született (sz. 1859. ápr. 11-én) és egy fia, Vitályos (sz. 1862. ápr. 27-én). 1889: még élt Angyaloson. Feltehetően 1903 után hunyt el.

KÁL, *Fond 550, I 44/2; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 1v–2r, 4v–5r, nr. 42, fol. 92v–93r.*

IMRE MÓZES – *közüvitéz*. 1848. okt. – a 12. honvédszászlóalj önkéntese.

GAGYI Zoltán 2001, 12, 170.

IMREH SÁNDOR – *hadnagy* (1827, Angyalos – 1896. ápr. 29., Angyalos). Ref.

A 24. honvédszászlóalj 1. századában a fegyverletételig szolgált.

1856. jan. 8.: 36 éves(!), nőtlen, nősült mint volt székely gyalog katona. Felesége Forró Zsuzsánna (21 éves hajadon, mh. 1906. ápr. 22-én, élete 72. évében), kitől 6 gyermeke született: Matild (sz. 1856. júl. 9-én, Craiovára került), Árpád (1858. febr. 26. – 1883. márc. 26.), Róbert I. (1860. máj. 13. – 1864. ápr. 23.), Nelli (sz. 1862. júl. 23-én, Vaszilkovics Kálmánhoz ment férjhez), Róbert II. (1865. jan. 25. – 1919, felesége, Vitályos Borbála élt 55 évet, mh. 1926-ban), Anna (sz. 1869. jan. 23., Gödri Antalhoz ment férjhez Étfalvára).

1850 után többször is mint egyházi jegyző írta alá a jegyzőkönyveket. 1882. okt. 2.: anyakönyv hiányában tanúk vallomása alapján állították ki a keresztlevelét. A tanúk szerint 1824-ben született. 1890: a Rikánbelői Hve. tagja. 1892: Angyaloson élt. Itt is hunyt el, 1896-ban, élete 69. évében(!).

KÁL, *Fond 550, I 59/1; MIKÁR Zsigmond 1891, 250; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 46r, 48r, 91v, nr. 41, fol. 2v–3r, 4v–5r, 7v–8r, 12v–13r, nr. 42, fol. 95v–96r; 110r; AREL, akv. III, 2, nr. 17, l. sz. II/5, 227, 283.*

IMREH ZSIGMOND – *tizedes* (1820 körül, Angyalos – 1902. máj. 31., Angyalos). Ref. Apja Imreh József, anyja Nagy Anna. Testvér Imreh György közüvitézzel.

A 24(?) honvédszászlóaljban a szabadságharc végéig szolgált. 1849. júl. 2.: falusfeleivel, Gödri Miklóssal és Lovász Sámuellel szállították a frontvonalból vissza Uzonba a hősi halált halt Gábor Áron holttestét. Hősiesen küzdöttek, visszatérésre kényszerítették az őket üldöző kozákokat.

1849. okt. 28-án a cs. kerületi biztosság *zendülésben való részvétel miatt* lopás vádjával letartóztatta. 1852. nov. 28.: nősült mint 33 éves volt székely gyalog katona. Felesége sepsimartonosi Fejér Anna *megesett személy*. 1890: napszámos, a Rikánbelői Hve. tagja. 1891. jan. 12.: anyakönyv hiányában tanúk vallomása alapján állították ki a keresztlevelét. A tanúk szerint 1820-ban született és 71. éves.

KÁL, *Fond 550, I 46/4; MIKÁR Zsigmond 1891, 253; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 87v, nr. 42, fol. 106v–107r, 111r; ALBERT Ernő 1999, 116.*

INTZE JÓZSEF, dálnoki – *százados* (1796, Dálnok – 1874. júl. 30., Angyalos). Ref. Apja székely lófő, kisbirtokos. Jogot vett. 1821-től az erdélyi kincstárnál írnök. 1828-tól a 15. (II. Székely) határoréztred hadbíró hadnagya. 1833. júl. 23.: megesküdt Angyaloson *tekintetes angyalosi Gazda Ágnes kisasszonnyal dispensatio adása mellett*.

1848-ban hadbíró az ezrednél, novembertől részt vett Háromszék önvédelmi harcában. 1849. január 16-tól százados, a hadbíroság elnöke Kézdivásárhelyen.

A szabadságharc után Bécsben előbb halálra, majd négy év várfogságra ítélték. 1857-ben szabadult. 1861: Sepsiszek főügyészévé választották, de a Schmerling-kormány kinevezésekor lemondott. 1867 körül Dálnokon élt és gazdálkodott, nős, 3 gyermek apja, a Rikánbelői Hve. tagja. Élete végén feleségével együtt Angyaloson lakott. Felesége, Gazda Ágnes mh. 1876. febr. 23-én, élete 73. évében. Szabadságharcos élményeit *Irtó háború 1848. és 1849. ben* címmel írta meg (KEKKt, Ms. 648).

BONA Gábor 1988, 279; *Honvéd segélyalap, 2825/1868. és 3463/1868; Történelmi Lapok, 1893/3, 21, 1893/4, 28–29, 1896/17, 153; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 7r, nr. 41, fol. 57v–58r, 60v–61r.*

KÁDÁR ISTVÁN – *közüvitéz* (1819 körül, Angyalos? – 1893. ápr. 4., Angyalos). Ref. A 15. Mátyás-huszárezredben szolgált. 1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelői Hve. tagja.

KÁL, *Fond 550, B 160/4; MIKÁR Zsigmond 1891, 262; SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 91v–92r.*

KANYÓ ANTAL, besenyői – *közüvitéz*, huszár. Részt vett a Tömösi-szoros védelmében, a Hátszegtől Karánsebesig és Mehádiaig húzó hadszíntér csatáiban. 1887: még élt Angyaloson. 1891. jan. 1.: Hofmann János, a besenyői csoport körjegyzője jelentése szerint a sepsiszentgyörgyi menházban volt. Feltehetően itt is hunyt el.

KÁL, *Fond 550, K 24/2; SÁL, fond 9, 1890–XXII/3, fol. 22, 26–27, 89–91.*

KARÁCSON LAJOS – *közüvitéz* (1818 körül, Angyalos? – 1890. dec. 28., Angyalos). Ref.

A 83. honvédszászlóaljban a fegyverletételig szolgált.

1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelői Hve. tagja. Felesége budaházi születésű Molnár Júlia, aki elhunyt 1909. júl. 24-én, élete 93. évében.

KÁL, *Fond 550, C 37/3; MIKÁR Zsigmond 1891, 262; SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 87v–88r; AREL, akv. III, 6.*

KISS ISTVÁN – *főtüzér* (1830 körül, Réty – 1892. máj. 14., Angyalos). Ref. A szabadságharc végéig a háromszéki ütegparancsnokságnál szolgált.

Feltehetően azonos azzal a Kiss Istvánnal, kinek felesége Lovász Mária volt, akitől egy lánya, Mária (1867. febr. 17. – 1880.

máj. 23.) született. 1889: Angyaloson élt. Itt is hunyt el, 62 éves korában.

KÁL, Fond 550, K 177/4; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 10v–11r, nr. 42, fol. 70v–71r, 89v–90r.

KOVÁCS ISTVÁN – *közvitéz* (1820-as évek, Angyalos? – ?, ?.). Ref. A szabadságharc végéig a 11. Székely huszárezredben szolgált.

1852. febr. 7.: zsellér, 29 éves, nőül vette sepsimartonosi Irkuly Rebekát. 1889: Fotos-Martonoson élt. 1889. febr. 7.: anyakönyv hiányában tanúk *bizonylata alapján* (...) [igazolták, hogy] 1819–1820-ik években született, s így jelenleg 68–69 éves korú. Feltehetően Fotos-Martonoson hunyt el.

KÁL, Fond 550, K 296/2; SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 110r.

KOVÁCS JÁNOS – *közvitéz* (1821 körül – 1899. szept. 17., Angyalos). Ref. Apja providus (jobbágy részen lévő) Kovács Elek (mh. mintegy 60 éves korában, 1850. ápr. 27-én), anyja Nagy Éva (mh. 1862. okt. 16-án, élete 63. évében).

1848/49: a szabadságharc végéig a 86. honvédszászlóaljban szolgált.

1849. okt. 12.: 27 éves, nőül vette a 18 éves Sinka Máriát. Gyermekai: Ágnes (sz. 1861. febr. 2-én), József (1864. dec. 8. – 1867. okt. 5.) és Rebeka (1871. aug. 28. – 1872. okt. 31.). 1890: Angyaloson élt mint napszámos. 1891. jan. 13.: anyakönyv hiányában tanúkkal bizonyította, hogy Kovács Elek és Nagy Éva fia, 1821-ben született.

KÁL, Fond 550, H 109/24. és K 301/3; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 71v, 84r, 90r–v, nr. 41, fol. 3v–4r, 7v–8r, 16v–17r, 43v–44r, 49v–50r, 53v–54r, nr. 42, 100v–101r, 111r.

KOVÁCS LÁZÁR – *közvitéz* (ker. 1830. jan. 9., Angyalos – 1863. jan. 12., Angyalos). Ref. Apja Kovács Ambrus zsellér (mh. 1869. máj. 16-án, élete 62. évében), anyja Bélik Éva (mh. 51. éves korában, 1860. márc. 21-én).

1848: a 15. Mátyás-huszárezredben szolgált. 1849. jan.: valamilyen kihágás miatt *rab hosszú vason*.

1860. okt. 22.: 30 éves, nőül vette a 24 éves Nagy Erzsébetet, kitől 1860. dec. 15-én fia született, András (mh. 1874. jan. 11-én).

DEMETER Lajos 2006, 210; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 3r, nr. 41, fol. 2v–3r, 28v–28r, 41v–42r, 43v–44r, 50v–51r, 56v–57r.

KOVÁCS ZSIGMOND – *közvitéz* (ker. 1833. jún. 20., Angyalos – ?, ?.). Ref. Apja providus Kovács Gyurka (mh. 1869. jan. 9-én, élete 75. éves korában). Anyja Szóts Anna (mh. 1840. jún. 3-án, mintegy 40 éves korában). Három testvére: Boldizsár, Anna és Rákhel.

A szabadságharc idején *közvitéz*, a Székelyföldre helyezett 1. lovas ütegnél gyutacsos tűzér. A fegyverletételig szolgált.

1889. márc. 30.: anyakönyv hiányában tanúk bizonyították, hogy Kovács György és Szócs Anna fia, aki tudomásuk szerint 1828-ban született, Angyaloson. 1890: Sepsimartonoson lakott. Feltehetően ott is hunyt el.

KÁL, Fond 550, K 337/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 263; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 8r, 12v, 14r, 21r, 64v, nr. 42, fol. 110v.

LOVÁSZ ISTVÁN – *közvitéz* (1830 körül, Angyalos – 1905. ápr. 7., Angyalos). Ref.

Az 1848/49. évi szabadságharcban a 86. honvédszászlóaljban szolgált.

1858. aug. 18.: nősült mint 30(!) éves nőtlen. Felesége özv. Gáspár Józsefné Fábíán Mária (mh. 1887. júl. 29-én, élete 66. évében). 1887. nov. 27.: nősült másodszer mint 57(!) éves özvegyember. Felesége a 21(!) éves Deák Rózsalia (mh. 1932. márc. 19-én, élete 79. évében). 1889: Angyaloson élt.

KÁL, Fond 550, L 78/3; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 95v, nr. 42, fol. 84v–85r, 116r; AREL, akv. III, 2, 26.

LOVÁSZ SÁMUEL – *közvitéz* (1828 körül, Angyalos – 1907. ápr. 6., Angyalos). Ref.

Az 1848/49. évi szabadságharcban a 86. honvédszászlóaljban szolgált. 1849. júl. 2.: falusfeleivel, Imreh Zsigmonddal és Gödri Miklóssal szállították a frontvonalból vissza Uzonba a hősi halált halt Gábor Áron holttestét. Hősiesen küzdöttek, visszatérésre kényszerítették az őket üldöző kozákokat.

1851. aug. 19.: 23 éves, megnősült. Felesége Máté Ágnes 18 éves hajadon. 1854: felszabadult új polgár. Nejétől kilenc gyermeke született, három fiú és hat lány. Az elsőszülött fiú, Sámuel I. (1852. okt. 20. – 1852. nov. 1.) mint csecsemő hunyt el. Ágnes (1859. okt. 12. – 1877. dec. 20.), Rebeka (1862. jún. 19. – 1877. dec. 26.), Sámuel II. (1865. febr. 25. – 1877. nov. 16.), Klára (1869 – 1877. nov. 18.) és Zsófia (1872. márc. 14. – 1877. okt. 21.) a faluban tomboló *toroklob* áldozatai lettek. Gyermekeik közül Júliánna (sz. 1854. márc. 29-én), József (sz. 1856. okt. 6-án) és Zsuzsánna (sz. 1877. szept. 2-án) maradtak életben. 1889: Angyaloson élt.

KÁL, Fond 550, L 79/2; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 41r, 43v, 46v, 73r, 85v, nr. 41, fol. 1v–2r, 4v–5r, 7v–8r, 17v–18r, 24v–25r, 60v–61r, 63v–64r; ALBERT Ernő, 1999, 116; AREL, akv. III, 4.

MÁNDEL ANDRÁS – *közvitéz* (? , Angyalos? – 1875. nov. 27., Feldoboly). Gör. kel. Apja, Mándel György. Feltehetően angyalosi providus Mándel György és Ráduly Anis 1832. dec. 12-én reformátusoknál keresszletel fiáról van szó. 1847. márc. 27.: Feldobolyban átállt a ref. hitre.

1848/49: a szabadságharc valamelyik csatájában megsebesült, lábára nyomorék maradt.

1856. márc. 17-én nősült először, ekkor, *minthogy nyomorék, stápon járó félszeg, 25(!) évesnek* jegyezték. Neje Kis Elek zsellér lánya, Kis Trézsi. 1867: a Haynau-féle alaphól segélyt kapott. Birtoktalan, bal lábát elveszítette, félszeg. 1868. jan. 28.: mint 40(!) éves özvegy, újra nősült. Neje Joós Istvánné lánya, Mária (26 évesnek írták, mh. 1899. dec. 20-án).

Élete vége felé ivásra adta a fejét, minek következtében gu-taütöttként hunyt el.

Honvéd segélyalap, 3223/1868. és 3463/1868; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 6r, nr. 297. fol. 192, 298, nr. 298, fol. 77–78, 149–150, nr. 300, fol. 119.

MÁNDEL GYÖRGY – *közvitéz* (?) (1827 körül, Angyalos – 1905. jan. 29., Angyalos). Ref. Providus, vagyis jobbágy- vagy zsellércsalád sarja.

1848/49: feltehetően mint *közvitéz* küzdötte végig a szabadságharcot.

1851. febr. 19.: 24 éves. Feleségül vette rétyi Pakuts Juliannát (mh. 1901. febr. 9-én, élete 72. évében). 1892. szept. 2.: hogy honvédyugdíjat kaphasson, *angyalosi születésű és lakos Mándel Györgynek keresztlelvelel adatott ki (...) tanúk bizonylata alapján, kik is (...) bizonyítják, hogy (...) 1827. évben született, így jelenben 65 éves.*

SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 85v, nr. 42, fol. 103v–104r, 112v, AREL, akv. III, 2.

MÁNDEL JÓZSEF – *közvitéz* (1827 körül, Angyalos – 1905. jan. 8., Gidófalva). Ref. Apja Mándel György, anyja Bordás Éva.

1848/49: feltehetően mint *közvitéz* küzdötte végig a szabadságharcot.

1890: napszámos Gidófalván, a Rikánbelőli Hve. tagja. 1895. dec. 8.: *angyalosi születésű Mándel Józsefnek, Mándel György és Bordás Éva fiának keresztlelvelel adatott (...) tanúk bizonylatára, mely szerént (...) 1827-ben született, így jelenleg 68 éves.*

MIKÁR Zsigmond 1891, 264; SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 112v, nr. 347, fol. 202v–203r.

MÁNDEL ZSIGMOND – *közvitéz* (?) (1825 körül, Angyalos – ?, ?.). Ref. 1897. ápr. 25.: feltehetően, hogy honvédyugdíjhoz juthasson, anyakönyv hiányában számára *tanúk bizonylatára*

keresztlevelével adatott ki. Tanúkkal igazolta, hogy az 1825. évben született, s így jelenleg 68 éves. Több mint valószínű, 1903 után hunyt el, Angyaloson.

SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 113r.

NAGY KÁROLY – *közvitész* (1818–1821 körül, Angyalos? – ?, ?). Ref. Nagy Zsigmond és Csoti Rákhel fia. Testvér a hősi halált halt Nagy Lászlóval.

A szabadságharc végéig a 86. honvédszázalójban szolgált.

1856. júl. 29.: mint 36 éves özvegy, nőül vette a hősi halált halt Ürmösi József özvegyét, Lovász Klárát (mh. 1901. nov. 3-án, élete 79. évében). 1890: Angyaloson élt. 1891. jan. 10.: számára *keresztlevelével adatott ki (...) Imreh Zsigmond és Györke János egykorú egyének bizonylata alapján, kiknek vallomása szerint (...) Nagy Zsigmond és Csoti Rákhel fia jelenleg 72 éves, így az 1818-ik évben született.* Feltehetően 1903 után hunyt el.

KÁL, Fond 550, H 109/24. és N 50/3, SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 92r, nr. 42, fol. 104v–105r, 110v.

†**NAGY LÁSZLÓ, ifj.** – *közvitész* (1833. márc. 12., Angyalos – 1849. júl. 23., Szemerja). Ref. Apja jobbágy renden lévő Nagy Zsigmond (mh. 1873. dec. 3-án, 85 éves korában). Anyja gyalog katoná renden lévő ró. kat. Csoti Rákhel. 1822. máj. 25-én a szülők esk. ró. kat. vallás szerint. (Nagy Zsigmondot 28, Csoti Rákhelt 19 évesnek jegyezték.) Testvér Nagy Károly közvitézzel. Az anyakönyv bejegyzései szerint több testvére volt: Ágnes (ker. 1824. aug. 15-én), Zsuzsánna (ker. 1827. dec. 10., – 1834. júl. 18.), Rózália (1845. szept. 16. – 1847. aug. 6.), Rákhel (1835 – 1840. ápr. 21.), Mária (sz. 1843. febr. 18-án) és Zsigmond (1839. szept. 16. – 1879. nov. 23.).

1849: *16 éves ifjú a Szemerjánál történt csatában átlövetvén meghalt, és 24-én itten Angyaloson eltemettetett.*

1861: agg szülei 70 éven felüliek. A Rikánbelöli Honv. Segélyező Egl. számukra 2 Ft rendkívüli és havi 1 Ft-os segélyt irányozott elő.

Székely Nemzet, 1883. nov. 8. ; SÁL, Fond 89, fol. 18, Fond 105, nr. 40, fol. 1v, 6v, 7v, 21v, 28r, 31v, 62v, 64r, 69r, 70v, nr. 41, fol. 55v–56r, nr. 553, fol. 12v–13r, 65v–66r.

PAKUTS BÁLINT – *közvitész* (1827–1829 körül, Angyalos – 1918. okt. 26., Angyalos). Ref. Apja providus Pakuts Mihály (mh. 1879. dec. 12-én, élete 84. évében), anyja Bójte Mária (mh. 1880. okt. 14-én, 73 éves korában).

1848/49: A szabadságharc végéig a 85. honvédszázalójban szolgált.

1860. nov. 5.: zsellér, 30(!) éves, nőül vette a 21 éves zsellér Nagy Rebekát, aki 11 gyermeknek adott életet. Közülük Mária (sz. 1860. aug. 16-án) már a házasság előtt megszületett. A felnőttkort csupán András (sz. 1864. júl. 1-jén) és Ágnes (sz. 1864. ápr. 23-án) érték meg. Antal (1862–1869), Rebeka (sz. és mh. 1866-ban), Barabás (sz. és mh. 1867-ben), Ferenc (1870–1873), József (sz. és mh. 1872-ben), Albert (sz. és mh. 1873-ban), Dénes (sz. és mh. 1875-ben), Anna (sz. és mh. 1876-ban) kiskorukban elhunytak.

1889: Angyaloson élt. 1891. jan. 15.: számára a parókián *keresztlevelével adatott, ahol (...) Győne János és Lovász Izsák tanúk bizonylata alapján (...) [igazolták, hogy] Pakucs Bálint, Pakucs Mihály és Bójte Mária fia, az 1827-ik évben született, s így jelenleg 63 éves egyén.* Felesége, Nagy Rebeka mh. 1919. febr. 14-én, élete 85. évében.

KÁL, Fond 550, P 5/4; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 2v–3r, 4v–5r, 7v–8r, 9r–12r, 14v–15r, 17v–18r, 19v–20r, 21v–22r, 23v–24r, 28v–29r, 49v–50r, 46v–47r, 48v–49r, 53v–55r, 56v–57r, 58v–60r, nr. 42, fol. 68v–69r, 71v–72r, 111r; AREL, akv. III, 12, 15.

†**PETŐ PÉTER** – *közvitész, nemzetőr(?)*. Feltehetően részt vett az agyagfalvi Székely Nemzeti Gyűlésen, és a székely tábor harcaiban. 1849: adósa maradt az egyházának, de ettől

elteltek, nem követelték a családján, mert *az irt adós igen szegényül menvén el falvánkól a múlt [1848.] özön ezen véres világba, még nyomorultabb lehetett Erdélybe a halála.*

Egyik fia Pető Ignác, kit mint a *székely rendből valót* 1848. márc. 5-én beválasztották az egyházmegye tanácsába. Felesége, Csulak Borbála 1860. szept. 11-én halt meg, 78. éves korában.

AREL, nr. 17, l. sz. 115, pag. 28; SÁL, Fond 105, nr. 41, fol. 42v–43r.

RÁCZ SÁNDOR, bölöni – *hadnagy* (1823–1826 körül, Angyalos – ?, ?). Ref. Apja, bölöni id. Rátz Sándor székely nemes. Anyja nemes angyalosi Forró Mária (mh. 1830. febr. 10-én, élete 29. évében). 1830. szept. 7.: apja újranősült. Szotyorban esküdt nemes szotyori Nagy Zsuzsanával (mh. 1835. szept. 10-én, 33 éves korában). Apjának első feleségétől két fiú született: Sándor és a csecsemőkorban elhunyt János (1829. máj. 15. – 1830. ápr. 8.). Második felesége három gyermeknek adott életet: Károly (sz. 1831. júl. 20-án), Anna (sz. 1832. jún. 30-án) és Zsuzsánna (sz. 1835. jan. 22-án).

1848 előtt gazdálkodó. Nőtlen.

A szabadságharcban előbb a 15. Mátyás-huszárezredben szolgált. Tizedes oo., majd 1849. jún. 9-én hadnagy a Nagyszébenben alakuló (későbbi 135.) honvédszázalójban. A tartalék hadtesttel Világosnál tette le a fegyvert.

1849. aug. 27.: Aradon besorozták a 18. gyalogezredhez. 1851. nov. 31.: elbocsájtották. Feltehetően nem szülőfalujába, hanem apja örökébe, Bölönbe költözött. 1867: özvegy, gyermektelen. Saját birtokán gazdálkodott Bölönben. Tagja a Rikánbelöli Hve.-nek. 1892. júl. 13.: anyakönyv hiányában [*honvédnyugdíjért leendő folyamodás végett*] tanúkkal igazolta, hogy ő Rác Sándor és Forró Mária fia, aki 1826-ban született, Angyaloson.

Feltehetően 1892 után, Bölönben hunyt el.

BAKK Endre 1895, 415; BONA Gábor 1998–1999, III, 8; *Honvéd segélyalap*, 3463/1868; MIKÁR Zsigmond 1869, 79; NAGY Sándor 1896, LXXXII; *Történelmi Lapok*, 1896/10, 94; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 2v, 3v, 4r, 5v, 10v, 60v, nr. 42, fol. 111v.

RÁDULY ANDRÁS, id. – *közvitész* (1818 körül, Papoc – 1893. febr. 14., Angyalos). Ref. Providus (jobbágy renden lévő). Nősült 1838. okt. 9-én. Ekkor 22 évesnek írták. Felesége 21 éves Fábiana Juliánna *divorciáta* (mh. 1875. márc. 9-én, 58 éves korában), kitől egy fia, András született (1839. máj. 24-én).

1848/49: a 24. honvédszázalójban szolgált.

1890: napszámos Angyaloson, a Rikánbelöli Hve. tagja.

KÁL, Fond 550, 46/4; MIKÁR Zsigmond 1891, 267; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 20r, 54v, nr. 41, fol. 57v–58r, nr. 42, fol. 90v–91r.

ROMÁN JÁNOS – *közvitész* a 83. honvédszázalójban. A fegyverletételig szolgált. 1889: még élt Angyaloson.

KÁL, Fond 550, C 74/4.

SEBESTYÉN SÁNDOR, angyalosi – *százados* (1822. márc. 21., Angyalos – 1893. aug. 9., Szemerja). Ref. 1838: *közvitész*, a kézdivásárhelyi katonai nevelőintézet hallgatója, 1843: őrmester a 15. (II. Székely) határőrezredben. Nős, gyermektelen.

1848. okt.: ezrede otthon állomásozó csapataival részt vett Háromszék önvédelmi harcában. 1849. febr. 21. (16.): főhadnagy a 15/2. (84.) honvédszázalójban, a beszercei hadosztálynál. Jún. 24. (máj. 16.): százados a 6. székely határvéd zászlójánál, a brassói hadosztályban.

1861: a megalakult Rikánbelöli Honv. Segélyező Egl. kézdivásárhelyi bizortm.-ának a tagja. 1868: árvászeki aljegyző Alsócsernátonban. 1870: szabadságot állományú honvéd százados. 1890: megyei hivatalnok Sepsiszentgyörgyön, mindkét időpontban a Rikánbelöli Hve. tagja. Több mint ötven évig volt Háromszék vármegye törvényhatóságánál szolgálatban mint községi, majd közigyám-, végül árvászeki ülnök. Megalakulásától haláláig

a sepsiszentgyörgyi Jótékonycélú Nőegylet tisztségviselője volt. Az alsócsernátoni ref. temetőben helyezték örök nyugalomra.

Felesége, Cseh Concordia (mh. 1910. máj. 31-én, 85. éves korában) *férjét a szabadságharc alatt több csatába elkísérte, ott örködött mellette*. Hosszú időn át a sepsiszentgyörgyi Jótékonycélú Nőegylet alalnőknője volt. Nővére, Póli, Balogh Izra honvédtisztnek volt a felesége.

BONA Gábor 1988, 538; KÁL, *Fond 550, A 50/2, H 109/77. és S–Sz sz. n.*; SzNM, *Gyj. tgy., Honvéd segélyalap, 3463/1868; MIKÁR Zsigmond 1869, 77; MIKÁR Zsigmond 1891, 249; Székely Nemzet, 1893. aug. 11., Székely Nép, 1910. jún. 4.; SÁL, Fond 89, fasc. IV.*

SIMON JÓZSEF – *közüvítész* (1824. aug. 11., Egerpatak – 1902. dec. 26., Angyalos). Ref. Apja egerpataki Simon András, anyja Fejér Ágnes.

1850. máj. 7.: 26 éves, nőül vette az Angyalson élő, rétyi születésű, 18 éves Virág Juliannát (mh. 1905. dec. 2-án, élete 76. évében), kitől összesen kilenc gyermeke született. Közülük Ferenc I. (1860. júl. 20. – 1860. aug. 13.), Rózália (1863. febr. 7. – 1863. febr. 15.), Ferenc III. (1873. máj. 8 – 1873. aug. 8.) mint csecsemő, Mária (1864. ápr. 13. – 1866. jún. 16.), Ferenc II. (1867. máj. 7. – 1869. jan 21.) kiskorúként hunyt el. A felnőtt kort Ágnes (sz. 1851. máj. 14-én), József (sz. 1853. ápr. 18-án), Juliánna (sz. 1855. ápr. 24-én), Anna (sz. 1857. okt. 28-án) érte meg. 1853: zsellér. 1890: napszámos Angyalson, a Rikánbelői Hve. tagja.

MIKÁR Zsigmond 1891, 268; SÁL, *Fond 105, nr. 40, fol. 40r, 42r, 44r, 48r, 84v–85r, nr. 41, fol. 6v–7r, 10v–11r, 18v–19r, 41v–42r, 44v–45r, 47v–48r, 49v–50r, 54v–55r, nr. 42, fol. 107v–108r, nr. 43, fol. 16r; AREL, akv. III, 2.*

SINKA JÓZSEF – *közüvítész* (1819 körül, Angyalos? – 1848. okt. 23., Fehéregyháza). Ref. 1848: Részt vett az agyagfalvi Székely Nemzeti Gyűlésen és a székely tábor hadmozdulataiban. 29 éves [volt]. *Fehéregyházán Cholerába meghalván e [jolyó] hó [október] 23-án ugyanott eltemettetett.*

SÁL, *Fond 105, nr. 40, fol. 70r.*

SZÖRCSEI ANDRÁS, *szörcsei* – *hadnagy* (1828 körül, Szörcse – 1903. ápr. 12., Angyalos). Ref. 1848 előtt diák.

1848–1849: önként állt a honvédseregbe. A 83. honvédszászlóaljban őrmester lett. Részt vett a borgói, jádi, beszercei, tekei, nagyszebeni, szerdahelyi és szászsebesi ütközetekben. Dévánál tette le a fegyvert. A 3. osztályú katonai érdemjel tulajdonosa.

A szabadságharc után tanulmányait tovább folytatta, majd földművelésből élt. Nősült 1858. márc. 2-én, elvette angyalosi Nagy Honoráta 17 éves hajadont (mh. 1904. szept. 12-én, élete 64. évében). 1868: 40 éves, nő, egyetlen lányuk Honoráta. Angyalson élt.

KÁL, *Fond 550, A 47/14–15, C 74/4; BONA Gábor 1998–1999, III, 296; Székely Nemzet, XXI. évf., 55. sz., 1903. ápr. 15.; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 94v, nr. 42, fol. 107v–108r, SZNM, Gyj. tgy., AREL, akv. III, 1.*

TÓTH ISTVÁN – *közüvítész* (1817 körül, Zoltán – 1906. dec. 26., Angyalos). Ref.

1848/49: mint közüvítész harcolt a szabadságharc alatt.

1890: napszámos, a Rikánbelői Hve. tagja, Angyalson élt. Feltehetően az ő felesége volt Szász Juliánna, aki 58 éves korában hunyt el, 1881. nov. 5-én, Angyalson.

KÁL, *Fond 550, H 109/24; MIKÁR Zsigmond 1891, 270; SÁL, Fond 105, nr. 42, fol. 73v–74r, AREL, akv. III, 3.*

†ÜRMÖSI JÓZSEF – *közüvítész* (1824 körül, Angyalos? – 1849, Piski). Ref. Nősült 1846. júl. 14-én, neje providus (jobb-bágy részen lévő) Lovász Klára, 21 éves. Első gyermekük, Ágnes (sz. 1846. jan. 13-án) *törvénytelen ágyból*, vagyis házasságuk előtt született meg. Ezért az esküvő előtt *ekléziát követtek*.

1849: hősi halált halt a piski csatában.

1849. júl. 23.: József fia születése. 1856. júl. 9.: felesége férjhez ment a 35 éves özv. Nagy Károly volt 48-as honvédhez. 1868: árvája Angyalson élt.

Honvéd segélyalap, 2825/1868; Székely Nemzet, 1883. nov. 8.; SÁL, Fond 105, nr. 40, fol. 32r, 37r, 81r, 92r.

Demeter Lajos – Bod Péter Megyei Könyvtár, Sepsiszentgyörgy, Gábor Áron u., 14., RO-520008; demlajos@freemail.hu
Demeter László – Erdővidék Múzeuma, Barót, Kossuth Lajos u., 158., RO-525300; demeterlaszlo@yahoo.com

Rövidítések

<i>akv.</i>	anyakönyv
<i>bizottn.</i>	bizotmány
<i>cs.</i>	császári
<i>cs. kir.</i>	császári-királyi
<i>egyl.</i>	egylet
<i>esk.</i>	esküdtek
<i>fasc.</i>	csomó
<i>fol.</i>	fóliás (ív)
<i>Fr</i>	forint
<i>gör. kel.</i>	görögkeleti
<i>Gyj. tgy.</i>	Gyászjelentő-törzsgyűjtemény.
<i>Hve.</i>	honvédegylet
<i>id.</i>	idős, idősebb
<i>ill.</i>	illetve
<i>ker.</i>	keresztelték

<i>l. sz.</i>	leltári szám
<i>l. sz. n.</i>	leltári szám nélkül
<i>mh.</i>	meghalt.
<i>nr.</i>	sorszám
<i>özü.</i>	özvegy
<i>pag.</i>	oldal (lap)
<i>r.</i>	recto
<i>ref.</i>	református
<i>róm. kat.</i>	római katolikus
<i>sz.</i>	született
<i>sz. n.</i>	szám nélkül
<i>unit.</i>	unitárius
<i>uo.</i>	ugyanott
<i>v.</i>	verso
<i>vm.</i>	vármegye

Levéltári források

- Angyalosi református egyházközség levéltára (AREL)
 – nr. 17, I. sz., I/5, *Az Angyalosi Nemes Szent Megye Jegyző Könyve mely kezdődik 1847ik Évbe 30ik Májusba*
 – Akv. III, *Az angyalosi református egyház anyakönyve 1903-tól, III. rész*
 Kolozsvári Egyetemi Könyvtár Kézirattára / Biblioteca Centrală Universitară „Kucian Blaga”, Cluj, Colecția de Manuscrise (KEKKt)
 – Ms. 648, Intze József: *Irtó háború 1848. és 1849. ben*
 Magyar Országos Levéltár, Budapest (MOL)
 – K-57, *Belügyminisztérium: Honvédségéhez Alap (1867–1872)*
 Romániai Országos Levéltár Kolozs Megyei Igazgatósága, Kolozsvár / Arhivele Naționale ale României Direcția Județeană Cluj, Cluj (KÁL)
 – Fond 550, *Kolozsvári Ereklémúzeum iratai*
 Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága, Sepsiszentgyörgy / Arhivele Naționale ale României Direcția Județeană Covasna, Sf. Gheorghe (SÁL)
 – Fond 89, *Tuzson János iratai (1686–1861)*
 – Fond 105, *Egyházi anyakönyvek:*
 – nr. 40, *Angyalosi református egyház anyakönyve (1827–1858)*
 – nr. 41, *Angyalosi református egyház anyakönyve (1859–1878)*
 – nr. 42, *Angyalosi református egyház anyakönyve (1879–1903)*
 – nr. 43, *Egerpataki református egyház anyakönyve (1761–1829)*
 – nr. 44, *Egerpataki református egyház anyakönyve (1761–1829)*
 – nr. 110, *Sepsibesenyői református egyház anyakönyve (1888–1950)*
 – nr. 297, *Feldobolyi református egyház anyakönyve (1840–1958)*
 – nr. 298, *Feldobolyi református egyház anyakönyve (1858–1877)*
 – nr. 300, *Feldobolyi református egyház anyakönyve (1892–1950)*
 – nr. 347, *Gidófalvi református egyház anyakönyve (1876–1909)*
 – nr. 553, *Laborfalvi római katolikus plébánia anyakönyve (1819–1857)*
 – Fond 405, *Potsa és Kilyéni Székely családok levéltára (1780–1883)*
 – Fond 412, *Sepsiszentkirályi Imreh család iratai 1687–1864 (az eredetiekről másolta Imreh Barna)*
 Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy (SzNM)
 – *Gyászjelentő-törzsgyűjtemény*

Irodalom

- ALBERT Ernő
 1999 *Eltiport szabadság. Jöttek az oroszok 1849*, „Jázdó” Társaság, Sepsiszentgyörgy.
- B. BAIKÓ Lajos
 1874 A 83-ik honvéd-zászlóalj története, *Nemere*, IV. évf., 1874. jan. 17. – ápr. 18.
- BAKK Endre
 1895 *Kézdivásárhely s az ottani Jancsó családok története*, Kézdivásárhely.
- BONA Gábor
 1988 *Kossuth Lajos kapitányai*, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest.
 1998–1999 *Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban*, I–III, Heraldika Kiadó, Budapest.
 1999a Az 1848–49-es honvédsereg felső vezetői, *Rubicon*, 1999/4, melléklet: I–VII. és X–XV.
 2000 *Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban*, Heraldika Kiadó, Budapest.
- DEMETER Lajos
 2006 1848–49-es feljegyzések (forrásközlés), in: *Határvidék 1762–1918*, 2 (szerk. Uő.), Charta Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 201–226.
- DEMETER Lajos – DEMETER László
 2008 *Honvédnévkönyv. Sepsiszentgyörgyiek 1848–1849-ben*, Tortoma Könyvkiadó, Barót.
- EGYED Ákos
 2004 A székely határőrség az 1848–1849-es forradalomban és szabadságharcban. A határőrezredek útja Puchner generálistól Bem tábornokig, in: *Erdély metamorfózisa a hosszú 19. században*, II, Pallas-Akadémia, Csíkszereda, 36–46.
 2008 *Háromszék 1848–1849. Forradalom, szabadságharc*, Harmadik, bővített kiadás, Charta, Sepsiszentgyörgy.
- GAGYI Zoltán
 2001 A marosvásárhelyi 12. honvédzászlóalj szervezése 1848-ban, in: *A Maros megyei magyarság történetéből II.* (szerk. Pál-Antal Sándor), Mentor Könyvkiadó, Marosvásárhely, 156–191.
- GRACZA György
 1894–1898 *Az 1848–49-iki forradalom és szabadságharc története*, I–V, Budapest.
- GYALÓKAY Jenő
 1923 A háromszéki hadjárat 1849. július 16–24., *Hadtörténelmi Közlemények*, XXIII–XXIV, 55–116.
 1937 A beszercei hadosztály harcai 1849 nyarán, *Hadtörténelmi Közlemények*, XXXVIII, 1–96.
- IRÁNYI Dániel – CHASSIN, Charles-Louis
 1989 *A magyar forradalom politikai története 1847–1849*, I–II, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.

KÖVÁRI László

1854 *Erdély nevezetesebb családjai címerekkel és leszármazási táblákkal*, Kolozsvár.

1861 *Erdély története 1848–49-ben*, Pest.

MIKÁR Zsigmond

1869 *Honvéd Schematismus, vagyis az 1848/9-ki honvédseregből 1868-ban még életben volt főtiszteknek évkönyve*, Pest.

1891 *Honvéd névkönyv, az 1848–49-diki honvédségnek 1890-ben még életben volt tagjairól*, Budapest.

NAGY Iván

1858 *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal*, IV, Pest.

NAGY Sándor

1896 *Háromszék önvédelmi harca 1848–49*, Kolozsvár.

OREUSZ, Ivan Ivanovics

2002 *Oroszország háborúja a magyarok ellen 1849-ben* (ford. és sajtó alá rend. Rosonczy Ildikó), Balassi Kiadó, Budapest.

PÁLMAJ József

1901 *Háromszék vármegye nemes családjai*, Sepsiszentgyörgy.

SÜLI Attila

2005 *A székely határvédzázalóalak története, Hadi történelmi Közlemények*, CXVIII/1–2, 121–140.

**Honvezi și membri ai gărzii naționale din Treiscaune,
participanți la războiul de independență maghiar din 1848-1849, II
(Angheluș, jud. Covasna)
(Rezumat)**

Programul de cercetare ia în evidență honvezii și membrii gărzii naționale din Treiscaune, participanți la războiul de independență maghiar din 1848-1849, inclusiv pe cei care au lucrat în aparatura hinterlandului din Treiscaune și pe civilii ajunși victime războiului civil din 1848-1849. Din rezultatul cercetărilor publicăm acum lista pașoptiștilor din satul Angheluș, care conține 64 persoane.

**Honvéds and members of the national guards from Háromszék, participants
at the Hungarian revolution and war of independence (1848–1849), II. Angyalos
(Angheluș, Covasna County)
(Abstract)**

The paper makes a record of the honvéds (soldiers of Hungarian revolutionary national army) and members of national guards from Háromszék (Székely seat in Transylvania), participants in the Hungarian revolution and war of independence from 1848–1849, of those who worked in the hinterland apparatus from Háromszék, as well as of assassinated civilians. The list from the village of Angyalos contains 64 people.